

دولت

هدی احمدی

گروه سیاسی

عصر یکشنبه گذشته در اتفاقی کم سابقه نشست ستاد تنظیم بازار با حضور رئیس‌جمهوری برگزار شد، نشستی که فراتر از یک جلسه اداری، بازتاب‌دهنده رویکرد دولت نسبت به اقتصاد، معیشت و حکمرانی اقتصادی است. در این جلسه که علاوه بر مسعود پزشکیان، معاون اول رئیس‌جمهور به عنوان رئیس ستاد تنظیم بازار و سایر اعضای اصلی این ستاد حضور داشتند، رئیس‌جمهوری بار دیگر بر لزوم یافتن راهکارهای عملی و علمی برای مهار تورم تأکید کرد. با احتساب حضور رئیس‌جمهوری در جلسه‌ای که عموماً با حضور و ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل می‌شد، می‌توان دریافت که امروز مهار تورم و کاهش این نرخ، مهم‌ترین اولویت دولت است. پزشکیان در ابتدای جلسه تأکید کرد که برای کنترل تورم باید از تجربه جهانی بهره گرفت. وی افزود: «در دنیا راهکارهای مختلفی برای کنترل تورم اجرایی شده است، بنابراین باید با مطالعات تطبیقی و علمی بررسی شود که کدام راهکارها مؤثرتر بوده است.» این جمله، بازتاب تفکری است که دولت چهاردهم از روز اول بر آن استوار بوده است: حکمرانی بر پایه عقلانیت، تجربه جهانی و گفت‌وگو با کارشناسی. رئیس‌جمهوری افزود که اقتصاد با دستور اداره نمی‌شود و اصلاح باید از درون ساختار آغاز شود. سخنان پزشکیان در این بخش از این قرار بود: «راهکارها (برای مهار تورم با اصلاح اقتصادی) نباید در جامعه فشار و شوک ایجاد کند. اصلاح روندها باید با آزمون انجام شود.» این نگاه، آینده عملکرد دولت چهاردهم از

مدل‌های قدیمی به مشارکتی و اصلاحات تدریجی اقتصادی است، رویکردی که می‌تواند در میان‌مدت هم ثبات ایجاد کند و هم اعتماد عمومی را بازسازی کند. محور دیگر جلسه یکشنبه ستاد تنظیم بازار، طرح رئیس‌جمهوری درباره استفاده از «کالابُرگ» برای جبران افزایش قیمت کالاهای اساسی بود. پزشکیان گفت: «دولت باید به فکر معیشت، مسکن، امنیت، سلامت و آموزش جامعه باشد.» بر همین اساس، وی پرداخت یارانه به کالاهای غیرضروری را غیرموجه دانست و مقابله با افزایش هزینه‌های دارو و اقلام ضروری را اولویت مدعی کرد. پزشکیان در این باره گفت: «دولت نمی‌تواند به کالاهایی که اساسی نیستند یارانه بدهد و در مقابل یارانه دارو را ندهد، زیرا معیشت و سلامت مردم به دولت ربط دارد.» این رویکرد نشان‌دهنده تلاش برای هدفمندتر کردن یارانه‌ها و افزایش کارایی نظام حمایتی است. لذا این سخنان نشان‌دهنده یک نوع بازتعریف نقش دولت یعنی اولویت‌بخشی به سبد اساسی مردم و جلوگیری از اتلاف منابع ملی در حوزه‌های کم‌اثر نیز تلقی می‌شود. در ادامه این جلسه، گزارشی از آخرین وضعیت قیمت‌ها در بازار ارائه شد. این گزارش مبنای تصمیم‌گیری‌های آتی دولت برای تنظیم بازار و کنترل نوسانات خواهد بود.

اقتصاد، قلب تپنده دولت چهاردهم

دولت چهاردهم از ابتدای شکل‌گیری، حل مشکلات اقتصادی بویژه تورم را به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی خود تعریف کرد. با وجود اینکه عمر این دولت هنوز به دو سال نرسیده است، اما مجموعه‌ای از چالش‌ها را تجربه کرده؛ از بحران‌های منطقه‌ای تا نابرابری‌های انباشته‌شده و ساختارهای ناکارآمد اقتصادی و مهم‌تر از همه تحمیل یک جنگ ۱۲ روزه.

بوجودآین، همان‌طور که رهبر معظم انقلاب

در اتفاقی کم سابقه، جلسه ستاد تنظیم بازار با حضور رئیس‌جمهوری برگزار شد

مأموریت پزشکیان به دولت برای مهار تورم

نیز تأکید کردند، «حل مسأله گرانی و تورم جزو اولویت‌های فوری است.» این تذکر راهبردی، نقشه راه دولت را شفاف‌تر کرد و نشان داد باید یکپارچگی در تصمیم‌سازی اقتصادی تقویت شود. نکته قابل توجه آن که پزشکیان نه تنها از اولویت‌های اقتصادی سخن می‌گوید، بلکه از کمبودهای ساختاری انباشته شده نیز با صراحت پرده برمی‌دارد. بویژه از مشکل ساختاری با نام اقتصاد دستوری. رئیس‌جمهوری در جلسه اخیر ستاد تنظیم بازار تصریح کرد که «اقتصاد با فرمان اداره نمی‌شود»، سخنی که سال‌ها اقتصاددانان نیز نسبت به آن هشدار می‌دادند.

حمایت از سیاست‌های تأمین کالاهای اساسی

در اظهارات پزشکیان می‌توان حمایت آشکاری از سیاست‌های به‌روز را در حوزه تأمین کالاهای اساسی مشاهده کرد. رویکرد دولت علاوه بر کنترل قیمت‌ها، بر تقویت توان خرید دهک‌های پایین و جلوگیری از شوک‌های ناگهانی استوار است. استفاده از کالابُرگ، اصلاح نظام یارانه‌ای و پیشگیری از هدررفت منابع

جمله همین سیاست‌هاست. این سیاست‌ها را باید بخشی از یک فرآیند بزرگ‌تر یعنی حرکت از سیاست‌ورزی شعاری به سیاست‌ورزی مشارکتی دانست. در همین راستا دولت این مسیر را بر چهار پایه استوار کرده است: صداقت، گفت‌وگو، همکاری با مردم و تقویت انسجام ملی. چنین رویکردی پس از بحران‌های موجود و جنگ ۱۲ روزه، بیش از همیشه اهمیت دارد. در نتیجه در شرایطی که ملت به آرامش و ثبات نیاز دارد، دولت با گفتار و رفتار خود نشان داده است که مسیرش تعامل‌محور و مردم‌گراست. منتقدان گاه صراحت پزشکیان را به عنوان نقطه ضعف می‌نگرند، اما اتفاقاً همین شفافیت او در بیان مشکلات، در ماه‌های گذشته به

حل بسیاری از بحران‌ها کمک کرده است. پزشکیان برخلاف برخی رویکردهای گذشته، نه با پنهان‌کاری بلکه با شفافیت، مشکلات را بیان کرده و با مردم و کارشناسان در میان گذاشته است. این صراحت سرمایه‌ای برای حکمرانی است، زیرا اعتماد را تقویت می‌کند و به جای شعار، اصلاحات واقعی را در دستور کار قرار می‌دهد.

همان‌طور که در همراه هم رئیس‌جمهوری در جلسه هیأت دولت اعلام کرد: «هرمقرره‌ای که موجب فشار اقتصادی بر زندگی مردم شود، مغایر عدالت و تدبیر است و باید فوراً اصلاح شود.» این جمله چهارچوب سیاست‌گذاری اقتصادی دولت را که عدالت‌محوری، پرهیز از فشار توبی به دهک‌های پایین و اصلاح فوری مقررات خطاست، نشان می‌دهد.

بودجه بدون کسری و مسیر توسعه متوازن

این موضع‌گیری‌ها همواره در سخنرانی‌های رئیس‌دولت محسوس است. رئیس‌جمهوری چندی پیش در جلسه علنی مجلس نیز گفت: «نمایندگان کمک کنند بودجه بدون کسری بنویسیم. بودجه بدون کسری یعنی توسعه متناسب.» پزشکیان بار دیگر تأکید کرد که

با تصویب‌نامه ۲۱آبان‌ماه هیأت‌وزیران که اول‌آذرماه از سوی رئیس‌جمهور ابلاغ شد، تقریباً اغلب نکات مطرح شده از سوی رهبر انقلاب درباره شکستن انحصار محقق می‌شود؛ یعنی هم انحصار واردکنندگان این کالاها از بین می‌رود، هم با تنوع بخشی به کشورهای مبدأ، به نوعی دیگر امنیت اقتصادی کشور نیز تأمین می‌شود

مرزی وارد می‌شوند، این است که برای تأمین ارز مورد نیاز این نوع واردات، دیگر نیازمند فرآیند طولانی تأمین ارز نیست. به این معنی که دیگر لازم نیست صادرکنندگان ابتدا ارز خود را در اختیار بانک مرکزی قرار داده و به اصطلاح رفع تعهد ارزی کنند و بعد در مرحله دیگر، ارز مورد نیاز واردات از سوی بانک مرکزی با از طریق بازارهای ارزی تحت نظارت بانک مرکزی از سوی صادرکنندگان تأمین شود. بلکه برای این نوع واردات، هر صادرکننده می‌تواند بدون واردکردن ارز حاصل از صادرات خود و بدون رفع تعهد ارزی، از هر کشوری که این ارز را در اختیار دارد، آن را به یکی از کشورهای همسایه انتقال دهد تا کالاهای اساسی را وارد کشور کند. در بند دوم این تصویب‌نامه تأکید شده است که این فرآیند به منزله رفع تعهد ارزی صادرکنندگان تلقی خواهد شد. در این بند آمده است: «تهاتر کالاهای ایرانی با کالاهای اساسی مطابق تشریفات این تصویب‌نامه مجاز و واردات آنها به منزله رفع تعهد ارزی صادرات کالاهای ایرانی است.»

البته در بند دوم، هیأت وزیران در این تصویب‌نامه سازوکار تهاتر کالاهای ایرانی با کالاهای اساسی را نیز جزو رفع تعهدات ارزی صادرکنندگان پذیرفته است که در نوع خود می‌تواند یک ظرفیت جدی برای توسعه صادرات کشور قلمداد شود.

تفویض اختیارات به استانداران

استان‌های دیگر این تصویب‌نامه، بیانگر اختیاراتی است که دولت در زمینه‌های مختلف، اعم از ثبت سفارش، ترخیص یا اعمال استانداردهای لازم به استانداران استان‌های مرزی تفویض کرده است. در بند سوم این تصویب‌نامه آمده است: «واردات کالاهای اساسی از طریق

سیاسی

عکس: president.ir

است. سخنان رئیس‌جمهوری در ستاد تنظیم بازار، مواضع او درباره بودجه بدون کسری در مجلس، تأکید مداوم بر معیشت مردم در رویدادهای مختلف و نقد اقتصاد دستوری، به همراه رویکرد مشارکت جویانه دولت برای حل مشکلات کشور، همگی نشان می‌دهد رئیس‌جمهوری مسیر خود را با شفافیت و واقع‌بینی انتخاب کرده است؛ مسیری که بدون همکاری دیگر قوا، نهادها، کارشناسان و افکارعمومی به نتیجه نخواهد رسید. مسأله اقتصاد ایران مسأله‌ای تکنیکی و هم‌زمان ملی است. حل آن، نه با یک وزارتخانه ممکن است و نه صرفاً با دستورات اجرایی. لازم است مجلس در تدوین بودجه یاری کند، دستگاه‌ها از تصمیمات هماهنگ تبعیت کنند، رسانه‌ها واقعیت را دقیق منتقل کنند و جامعه نیز در اجرای سیاست‌های اصلاحی همراه دولت باشد. اگر هدف مشترک همه، بهبود معیشت مردم و ثبات اقتصاد است که امروز به یک توافق جمعی تبدیل شده است، راهی جز همراهی با برنامه‌های منطقی، علمی و آرام دولت نخواهد بود. بویژه اینکه موفقیت این مسیر، موفقیت یک فرد یا یک دولت نیست؛ موفقیت ایران است.

تنها باید به سمت متنوع‌سازی راه‌های تأمین کالاهای اساسی حرکت کرد، بلکه باید راه‌هایی را انتخاب کرد که از آسیب‌های هر جنگ در هر ابعادی دور باشد. تجربه تفویض اختار به استان‌ها در دوره جنگ و اقدام سریع استانداران در ترخیص کالاهای اساسی نشان داد که می‌توان از ظرفیت استان‌های مرزی به خوبی استفاده کرد. درعین حال، این امرزمینه متنوع‌سازی مبادی تأمین کالاهای اساسی را نیز برای ایران به دنبال دارد. یعنی به جای تأمین کالاهای اساسی از کشورهایی در اروپا یا آمریکای جنوبی که باید در کشتی و در زمان‌های طولانی وارد کشور شود، می‌توان این کالاها را از کشورهای همسایه، اما با سازوکار ساده‌تر واردات‌ها تأمین کرد. درعین حال تعریف شیوه تأمین از این کالاها از ارزهای صادراتی بدون نیاز به واردکردن ارزها به کشور برای رفع تعهد صادرکنندگان، هرچند احتمال افزایش قیمت را فراهم می‌آورد، اما زمینه متنوع‌سازی بازارهای صادراتی کشور را نیز ایجاد می‌کند. در کنار همه این‌ها، باید فرآیند تهاتر را نیز به شیوه‌های جدید تأمین کالاهای اساسی کشور افزود که به نوبه خود ابزارهای تازه‌ای برای افزایش تحریم‌ها و محدودیت‌های ارزی کشور محسوب می‌شود.

بوجودبود و بررسی کردن تجربه‌های اولیه باخورد و بررسی این‌ها، آنچه مهم است، گرفتن گام‌های اول اجرای این تصویب‌نامه است. به این معنی که اولین تجربه‌ها نشان خواهد داد که این سیاست تا چه میزان درست است و تا چه میزان نیازمند اصلاح، براساس همین آینه نگری است که در همین تصویب‌نامه پیش‌بینی شده است که این مصوبه «تا چهار (۴) ماه از تاریخ ابلاغ لازم‌الایعاع است و تمدید آن منوط به تصمیم‌گیری مجدد هیأت وزیران» است.

استان‌های مرزی با ثبت سفارش یا ثبت آماری از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت از طریق گمرک جمهوری اسلامی ایران ترخیص می‌شود. این تصویب‌نامه با صراحت بیشتری تأکید دارد که همه مراحل مربوط به واردات این کالاها از استان‌های مرزی، بدون نیاز به ستادهای وزارتخانه یا سازمان‌های مرکزی در تهران، می‌تواند از طریق خود استان‌ها و با مدیریت استانداران دنبال شود. این بند به این شرح است: «مسئولیت هماهنگی در حسن اجرا، پشتیبانی (لجستیک)، توزیع و نظارت بر واردات موضوع این تصویب نامه، برعهده استانداران مرزی است.»

بند پنجم تصویب‌نامه هم به همین موضوع اختصاص دارد که به این قرار است: «تشریفات گمرکی واردات کالاهای اساسی مجوز، استاندارد، بهداشت و قرنطینه با هماهنگی استانداران در

اسرع وقت به انجام می‌رسد.» این تصویب‌نامه هیأت وزیران در بند ششم با آخر خود، ظرفیت تبادل با کشورهای همسایه و استفاده از استان‌های مرزی را، برای استان‌های غیرمرزی نیز بازکرده است، اما با این توضیح که استان‌های غیرمرزی در تعامل با استان‌های مرزی می‌توانند این امور را دنبال کنند. در بند ششم تصویب‌نامه آمده است: «سایر استان‌ها مجازند از طریق استان‌های مرزی نسبت به واردات کالاهای اساسی اقدام نمایند.»

زمینه‌ها و پیامدهای تصویب‌نامه

یکی از زمینه‌ها یا دلایل عزم دولت برای حرکت به سمت چنین تغییریه در سیاست‌های تجاری خود، به تجربه جنگ اخیر و تحریم‌های غیرقانونی آمریکا و غرب علیه ایران بازمی‌گردد. تجربه جنگ ۱۲ روزه رژیم اسرائیل علیه ایران نشان داد که نه واردات کالاهای اساسی اقدام نامید.

واردات بدون انتقال ارز، امروز برای کشور مؤثر است یا خیر؟ واردات بدون انتقال ارز به این معنی است که مثلاً کالاهای اساسی برای مرغذاری‌ها وارد می‌کنید که تأمین ارز مورد نیاز آن می‌تواند از محل صادرات کالا باشد یا منشأ دیگری. پیش از این باید برای این موضوع بحث داشت، سپس منشأ ارز تأمین شده مشخص می‌شد و بعد هم از طریق بانک‌های داخلی حواله می‌شد، اما حالا با این روش واردات بدون انتقال ارز، این قیده‌ها برداشته شده است.

در این تصویب‌نامه گفته شده استان‌های دیگر برای واردات، باید از طریق استان‌های مرزی اقدام کنند.

دارد. در بخش صنعت، دارو و فرآورده‌های لبنیاتی هم محصولات قابل توجه برای صادرات داریم. در این تصویب‌نامه به استان‌هایی چون استان گیلان اجازه داده شد تا بتوانیم به صورت تهاتری نیاز خودمان را تأمین کنیم. مثلاً هنگام ناترازی برق ما می‌توانیم مقدار زیادی مشکلات خود را حل کنیم، به این صورت که در گیلان بیش از ۲ هزار مگاوات نیروگاه نصب شده وجود دارد که می‌توانیم نفت و گاز مورد نیاز این نیروگاه‌ها استان را از محل تهاتر تأمین کنیم. این امر می‌تواند هم به اقتصاد استان و هم به اقتصاد ملی کمک کند. لذا تدبیر دولت و شامل‌گیری، مرکبات، زنبون و کالاهای اقتصادی استان‌های مرزی با کشورهای

این تقویت روابط اقتصادی در چه زمینه‌هایی خواهد بود؟ همین حالا ما در استان گیلان چند کالای صادراتی در بخش کشاورزی داریم که شامل کبوی، مرکبات، زنبون و کالاهای از این دست هستند که قابلیت صادرات

هادی حق شناس استاندار گیلان در گفت‌وگو با «ایران»:

روابط اقتصادی با کشورهای همسایه تقویت می‌شود

رضوانه رضایی پور گروه سیاسی: درباره تصویب نامه دولت و پیامدهای آن برای اقتصاد ملی و نقش‌های ملی جدیدی که برای استان‌های مرزی تعریف شده است، با هادی حق شناس استاندار استان مرزی گیلان گفت‌وگو کردیم.

هیأت‌وزیران در ۲۱آبان‌ماه تصویب‌نامه‌ای درباره افزایش نقش استان‌های مرزی در واردات کالاهای اساسی داشت. به عنوان استاندار این دولت، نگاه دولت چهاردهم به استان‌های مرزی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

دولت چهاردهم شاید در بین دولت‌های گذشته، بیشترین تمرکززدایی را در زمینه بخش تجارت خارجی داشته است که هنوز هم اقدامات مربوط به این تمرکززدایی در حوزه‌های مختلف در حال انجام است. به دیگر سخن، دولت چهاردهم، هم در نوع اختیاراتی که به استان‌های مرزی داده است و هم نوع هماهنگی‌هایی که بین دستگاه‌های ملی برای افزایش نقش استان‌های مرزی صورت داده است، مثال زدنی

است. بنا به این شرایط، می‌توان گفت در یک سال و چند ماهی که از فعالیت دولت چهاردهم گذشته است، بیشترین وقت رئیس‌جمهوری، آن هم شخصاً برای تعیین مسائل و اولویت‌های مرزی کشور و نقش استان‌های مرزی در این زمینه بوده است. نتیجه این رویکردها که اشاره کردید یا تصویب‌نامه اخیر هیأت‌وزیران چه خواهد بود و در کوتاه‌مدت چه نتایجی خواهد داشت؟

شاید در ابتدا و متناسب با آن انتظاری که دولت از استان‌های مرزی دارد، نتیجه بسیار زیاد با بسیار واضحی مشخص نشود، اما نکته‌ای که باید در نظر گرفت این است که اینها جزو تجربه‌های اولیه و گام‌های اول است و حتماً با این

رویکرد، در آینده بویژه در زمینه روابط بین استان‌های مرزی با استان‌های مرزی کشورهای همسایه اتفاقات بسیار خوبی خواهد افتاد. بنابراین، پاسخ صادقانه به سؤال شما این است که در گام اول نمی‌شود این تلاش‌ها را ببوهود تلقی کرد، اما انتظار واقعی که دولت و ما از این گام‌ها داریم، در آینده نه چندان دور هویدا خواهد شد. مثلاً همایش

استانداران استان‌های مرتبط با دریای خزر در کشورهای همسایه به تازگی برگزار شد که در آینده نمرات آن بیشتر مشخص خواهد شد. به هر رو، این امیدوار وجود دارد که همه این تلاش‌ها باعث ایجاد یک جهش جدی در روابط اقتصادی بین استان‌های مرزی و استان‌های همجوار در کشورهای همسایه شود، اما در میان مدت و بعدها در بلندمدت،